NATURA JURIDICĂ ŞI PARTICULARITĂȚILE PROCEDURII DE ÎNAPOIERE A COPILULUI ȘI A EXERCITĂRII DREPTULUI DE VIZITARE A COPILULUI

LEGAL NATURE AND PARTICULARS OF CHILD RETURN PROCEEDINGS AND EXERCISE OF CHILD VISITATION RIGHTS

Igor COBAN, ORCID: 0000-0003-1934-9352
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 341.231.14:343.549 email:coban.igor@gmail.com

Scopul prezentului studiu îl constituie realizarea unei cercetări ştiinţifice a *Procedurii de înapoiere a copilului și a exercitării dreptului de vizitare a copilului* în vederea determinării naturii juridice a acestei instituţii și locul ei în sistemul dreptului procesual civil, precum și identificarea particularităților de examinare a unor astfel de cereri.

Cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului își are drept fundamentare în angajamentele internaționale ale Republicii Moldova prin ratificarea *Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii,* întocmită la Haga la 25 octombrie 1980 prin *Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova* nr. 1468 din 29.01.1998.

Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980 nu substituie necesitatea implementării unui mecanism național care ar reglementa procedura de înapoiere a copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului, or tratatul internațional prevede că: *statele contractante iau toate măsurile corespunzătoare spre a asigura, în limitele teritoriului lor, realizarea obiectivelor convenţiei, în acest scop, ele urmează să recurgă la procedurile lor de urgenţă* [1].

Deși legiuitorul a inclus acest tip de procedură în compartimentul: Procedura specială a Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, după natura sa juridică, aceasta nu imprimă semnele unei proceduri speciale clasice. *Per a contrario,* considerăm că *Procedura privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului* comportă trăsăturile unei proceduri contencioase.

Scopul acestei proceduri este de a proteja interesul superior al copilului în orice litigiu privind încredințarea sa, pe plan internațional, împotriva efectelor dăunătoare ale unei deplasări sau neînapoieri ilicite, în vederea garantării imediate a înapoierii copilului în statul reședinței sale obișnuite, precum și de a asigura protecția dreptului de vizitare.

Obiectul Convenţiei, potrivit articolului 1 al acesteia, îl constituie două componente: de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasaţi sau reţinuţi ilicit în orice stat contractant, precum şi de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredinţarea şi vizitarea, care există într-un stat contractant.

Convenția prevede posibilitatea înapoierii copilului în statul reședinței sale obișnuite pe cale administrativă și pe cale judiciară. Or, art. 11 al Convenției prevede că *autorităţile juridice sau administrative ale oricărui stat contractant urmează să procedeze de urgenţă în vederea înapoierii copilului.*

În acest sens, art. 6 al Convenției prevede că *fiecare stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să satisfacă obligaţiile ce-i sunt impuse prin convenţie.*

Din coroborarea prevederilor art. 7^1 lit. b) și art. 3 al Legii nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți, rezultă că în Republica Moldova autoritatea centrală în sensul Convenției este Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite pe cale administrativă are loc prin intermediul autorității centrale. Autoritățile centrale urmează să coopereze între ele şi să promoveze o colaborare între autoritățile competente în statele lor respective, pentru a asigura imediata înapoiere a copiilor și a realiza celelalte obiective ale convenției nominalizate. Potrivit prevederilor art. 7 al Convenției, înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite pe cale administrativă este posibil doar pe cale amiabilă.

Înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite pe cale judiciară se examinează de către instanțele de judecată. În acest sens, a fost instituită procedura „Înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului", aceasta fiind stabilită în Capitolul XXV^1, art. 293^1-293^4 CPC. Instituția Înapoierii copilului și exercitării dreptului de vizitare a copilului este una relativ nouă, fiind instituită prin Legea nr. 112 din 09.07.2020 privind modificarea unor acte normative.

Cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului se depune la Curtea de Apel Chișinău.

Evidențiem faptul că în cauzele privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului, legiuitorul stabilește în calitate de participanți: reclamantul; autoritatea centrală din Republica Moldova pentru implementarea prevederilor convenției; și pârâtul. Iar această particularitate intră în contradicție cu specificul și esența Procedurii speciale – unde nu pot exista părți litigante (reclamant și pârât).

Din prevederile art. 293^1 CPC, rezultă că cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului poate fi depusă de către autoritatea centrală din Republica Moldova pentru implementarea prevederilor convenției menționate sau de către reclamant de sine stătător.

Cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului trebuie să corespundă prin forma şi conținutul ei cerințelor art. 166, 167 CPC. Ceea ce o deosebește de o acțiune clasică sunt cerințele suplimentare și obligatorii prevăzute la art. 293^1 alin.(1) și (2) CPC.

Cauza privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului se examinează în ședință închisă cu participarea obligatorie a reclamantului, a pârâtului sau a reprezentanților acestora, pre-

cum și a autorității centrale din Republica Moldova pentru implementarea prevederilor convenției.

Art. 293[3] alin. (2) CPC prevede că *instanța examinează cererea în mod prioritar și judecă cauza în fond în termen de 10 zile lucrătoare de la data admiterii cererii*. În acest sens, considerăm că legiuitorul a avut în vedere 10 zile lucrătoare de la data primirii cererii spre examinare. Ori admiterea cererii reprezintă una din soluțiile finale pe care poate să le ia instanța de judecată, și nicidecum nu poate fi punct de pornire a termenului de examinare a cauzei. În jurisprudența CtEDO s-a statuat că: termenul de șase săptămâni prevăzut la articolul 11 § 2 din Convenția de la Haga nu este obligatoriu (Iosub Caras, precitată, § 38), totuși, în opinia Curții, depășirea acestei perioade nu poate fi considerată ca fiind compatibilă cu obligația pozitivă de a acționa în mod prompt în contextul unei proceduri de înapoiere a copilului (Adžić, precitată, § 97) [2].

O altă particularitate a procedurii respective se referă la termenul de întocmire a hotărârii integrale. Așadar, potrivit art. 293[4] alin. (2) CPC, hotărârea integrală se întocmește în termen de 14 zile de la data pronunțării dispozitivului acesteia.

Concluzii. *Procedura privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului* ***este o procedură contencioasă.*** Iar pentru a evita în practica judiciară interpretări eronate și a exclude orice denaturare sistemică a esenței remediului procedural respectiv, se impune cu titlu de propunere *de lege ferenda* excluderea acesteia din compartimentul: Procedura specială al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova.

Referințe:

1. Art. 2, Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980 prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1468 din 29.01.1998.
2. § 30, *Crețoi vs Republica Moldova,* 14 decembrie 2021 (cererea nr. 49960/19).